

Річний звіт 2010

Статистичні дані:

Кількість справ – 45

Кількість наданих консультацій громадянам та НУО – 411

Кількість прокоментованих законопроектів – 21

Конференції, семінари, організовані ЕПЛ -4

Випуск журналу «Екологія. Право. Людина» - вийшли один подвійний номер №6-7 (46-47) та один одинарний номер № 8 (48).

Інші публікації ЕПЛ – 2

МБО «Екологія-Право-Людина» протягом 2010 року продовжувала свою діяльність в таких ключових сферах: екологія, право, людина.

Екологія: вся правова, просвітницька та наукова діяльність ЕПЛ була спрямована на вирішення найбільш актуальних проблем захисту довкілля в Україні та подолання глобальних викликів для людства. Так, в полі зору юристів ЕПЛ були проблеми нелегального розміщення відходів; промислового забруднення довкілля; викидів шкідливих речовин в результаті промислової діяльності. Особливу увагу організація приділяла питанням зміни клімату та глобального потепління з метою привернення уваги та підвищення рівня свідомості як громадськості, так і державних органів до даного питання.

Право: юристи ЕПЛ використовували всі можливі правові інструменти для вирішення екологічних проблем та захисту прав громадян – це і судові справи, і звернення до державних органів зі скаргами, використання міжнародних несудових органів та процедур, пряме застосування впровадження міжнародних угод в сфері захисту довкілля, стороною яких є Україна та тих механізмів контролю, моніторингу та вирішення спорів, які створені в рамках цих угод. Також ЕПЛ систематично моніторила та коментувала проекти законів та нормативно-правових актів, які стосуються довкілля, розвитку та функціонування громадянського суспільства та реалізації прав людини.

Людина: під особливим фокусом юристів ЕПЛ залишаються звичайні громадяни та громадські організації. В більшості справ ЕПЛ надавала правову допомогу громадськості щодо наступних порушень: ненадання державними органами запитуваної інформації; невиконання державними органами їхнього обов'язку поширювати інформацію електронними засобами зв'язку; порушення права людини на здорове та безпечне для життя і здоров'я довкілля; порушення права громадян на участь у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля; неналежне реагування органів прокуратури на скарги. Друковані видання, веб-сторінка ЕПЛ та освітні заходи, організовані ЕПЛ також спрямовані на підвищення рівня правової свідомості громадян та покращення їхніх можливостей захищати себе та довкілля правовими методами.

1. Адвокатура

Протягом звітної періоду діяльність юридичного відділу ЕПЛ стосувалася таких проблемних питань:

порушення права людини на здорове та безпечне для життя і здоров'я довкілля;

- порушення права громадян на участь у процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля;
- ненадання державними органами запитуваної інформації;
- невиконання державними органами їхнього обов'язку поширювати інформацію в тому числі через мережу Інтернет;
- невиконання підприємствами-забруднювачами їх обов'язку по забезпеченню доступу громадськості до екологічної інформації;
- нелегальне розміщення відходів;
- промислове забруднення довкілля;
- зміна клімату
- незаконна забудова прибережних захисних смуг;
- незаконна діяльність, що завдає шкоди об'єктам природно-заповідного фонду.
- неналежне реагування органів прокуратури на скарги ЕПЛ.

Короткий опис основних справ:

ЕПЛ проти Міністерства охорони навколишнього середовища України (будівництво каналу «Дунай-Чорне море»)

Мета усієї справи – захист біорізноманіття дельти Дунаю.

Позов був поданий з метою визнати недійсними висновки № 324 від 22.02.2006 та № 345 від 19.04.2006 додаткової державної екологічної експертизи робочого проекту глибоководного суднового ходу «Дунай-Чорне море» на повний розвиток, видані Міністерством охорони навколишнього природного середовища України. Господарський суд Львівської області повністю задовольнив позовні вимоги ЕПЛ. Міністерство подало апеляційну скаргу, і у 2010 р. Львівський апеляційний адміністративний суд прийняв рішення закрити провадження у справі оскільки даний спір не є адміністративним. ЕПЛ подано касаційну скаргу до Вищого адміністративного суду України.

ЕПЛ проти Генеральної прокуратури України

Справа була ініційована з метою забезпечити захист права громадян на належний розгляд органами прокуратури їхніх скарг на дії органів державної влади і зупинити практику, коли органи прокуратури замість розгляду скарг по суті скеровують їх до тих же органів, дії яких є предметом цих скарг. ЕПЛ подала позов проти Генеральної прокуратури України. Суд першої інстанції виніс рішення на користь відповідача, але апеляційний суд підтримав позицію ЕПЛ. Маємо надію, що це рішення певним чином покращить ефективність роботи органів прокуратури.

Ташлицька гідроакумулююча електростанція

ЕПЛ продовжувала ведення судової справи, спрямованої на захист біорізноманіття ріки Південний Буг та РЛП «Гранітно-Степове Побужжя» від негативного впливу Південно-Української атомної електростанції. Ще у 2006 році ЕПЛ ініціювала позови проти Кабінету Міністрів України та Миколаївської обласної ради, оскаржуючи вилучення земель з природно-заповідного фонду та надання цих земель для потреб енергетики.

У квітні 2010 р. Вищий адміністративний суд України задовольнив касаційну скаргу ЕПЛ та скасував усі рішення місцевих судів у справі щодо оскарження Постанови уряду про надання заповідних земель Енергоатому. Вищий адміністративний суд направив справу на новий розгляд, при якому ми сподіваємося на об'єктивну оцінку судами всіх наших доводів про порушення численних норм Земельного кодексу про наданні НАЕК «Енергоатом» цих земель в постійне користування. У листопаді 2010 р. Окружний адміністративний суд м. Києва задовольнив позов ЕПЛ і визнав нечинною Постанову Кабінету Міністрів України про надання земель для використання атомною промисловістю. Кабінет Міністрів України подав апеляцію.

ЕПЛ проти Міністерства юстиції України, Кабінету Міністрів України, Національної агенції екологічних інвестицій та Генеральної прокуратури України

Активно займаючись коментуванням проектів нормативних актів, ЕПЛ помітила негативну тенденцію, яка полягає у неврахуванні коментарів громадськості. З метою усунути значні недоліки у цій сфері ЕПЛ звернулася до Міністерства юстиції України, Кабінету Міністрів України, Національної агенції з екологічних інвестицій та Генеральної прокуратури України з вимогою розробити процедуру опрацювання коментарів від громадськості та привести цю процедуру у відповідність до чинного законодавства України. Оскільки звернення ЕПЛ були проігноровані у 2009 році ЕПЛ подала позов до Львівського окружного адміністративного суду, оскаржуючи бездіяльність вищезгаданих державних органів щодо налагодження роботи з коментарями від громадськості. Суд вирішив розділити цю справу на чотири судові провадження: *ЕПЛ проти Кабінету Міністрів України, ЕПЛ проти Національної агенції екологічних інвестицій, ЕПЛ проти Генеральної прокуратури України та ЕПЛ проти Міністерства юстиції України.*

У справі *ЕПЛ проти Генеральної прокуратури України* позов ЕПЛ був частково задоволений і суд зобов'язав Генеральну прокуратуру розглянути скаргу ЕПЛ. Відповідач подав апеляцію і справа перебуває в апеляційному суді.

Позови ЕПЛ проти Міністерства юстиції України та Кабінету Міністрів України були частково задоволені, відповідачі подали апеляцію і справи перебувають на апеляційному розгляді.

У справі *ЕПЛ проти Національної агенції екологічних інвестицій* суд відмовив у розгляді справи з процедурних причин. ЕПЛ подала апеляцію на це рішення суду.

ЕПЛ проти Національної агенції екологічних інвестицій та Кабінету Міністрів України (торгівля квотами)

Згідно механізмів торгівлі квотами на викиди парникових газів за Кіотським протоколом Україна підписала угоду на продаж квот Японії. ЕПЛ звернулася до Кабінету Міністрів України та Національної агенції з екологічних інвестицій з проханням надати інформацію про правові умови цієї угоди, зобов'язання сторін, контроль за реалізацію угоди. ЕПЛ отримала відповідь, в якій відмовлялося у наданні повної запитуваної інформації на основі того, що ця інформація вважається комерційною таємницею. ЕПЛ подала позов проти Нацеконвестагенства і КМУ до Львівського адміністративного суду з метою отримати запитувану інформацію. Позов ЕПЛ був частково задоволений і ЕПЛ подала апеляцію з метою оскаржити класифікування інформації про суму угоди як таємної та добитися оприлюднення тексту угоди. Справа перебуває на розгляді апеляційної інстанції. Даний позов щодо КМУ – судом задоволено, і КМУ оскаржив це рішення.

Порушення Міністерством охорони навколишнього природного середовища законодавства про доступ до інформації та участь громадськості у процесі прийняття рішень у сфері зміни клімату

ЕПЛ було відмовлено в інформації про політику Міністерства у сфері зміни клімату та про заплановані кроки в напрямку боротьби зі зміною клімату та зменшення викидів парникових газів. ЕПЛ подала позов з вимогою зобов'язати Міністерство надати інформацію та притягнути посадовців до відповідальності за вчинення даних порушень. Суд відмовив ЕПЛ у задоволенні позову, ЕПЛ подала апеляцію і суд другої інстанції частково задовольнив апеляційну скаргу ЕПЛ. ЕПЛ подала касаційну скаргу, вимагаючи повного задоволення позовних вимог.

Невиконання Україною національних та міжнародних зобов'язань у сфері зміни клімату

Україна підписала і ратифікувала Рамкову конвенцію ООН про зміну клімату та Кіотський протокол до неї. Відповідно, Україна взяла на себе певні зобов'язання, проте Міністерство охорони навколишнього природного середовища, як координатор виконання взятих зобов'язань, не виконує своїх обов'язків. ЕПЛ ініціювала судовий позов проти Міністерства, який був задоволений судом першої інстанції. Відповідач подав апеляцію, яку суд другої інстанції задовольнив. ЕПЛ подала касацію і очікує на призначення справи до розгляду.

Справи стосовно промислового забруднення довкілля

У 2010 році ЕПЛ активно працювала в напрямку контролю за промисловим забрудненням довкілля, зокрема займалася пошуком альтернативних підходів до розв'язання цієї проблеми, які б стали ефективною заміною принципу зонування (встановлення санітарно-захисних зон). У даному напрямку робота

велася, в основному, щодо трьох підприємств – Миколаївцемент (La Farge), Кнауф Інсулейшн Україна та Азовсталь.

ЕПЛ проти заводу Миколаївцемент (LaFarge)

Ця справа показує усю складність проблеми промислового забруднення навколишнього середовища та ризиків для здоров'я громадян від промислового виробництва. Завод функціонує без затвердженого проекту санітарно-захисної зони, а її нормативний розмір не дотримано. Регулярно фіксуються перевищення норм викидів, проте належний контроль та моніторинг за викидами в атмосферу не здійснюється. Хоча завод використовує сучасні пиловловлювачі та фільтри, неодноразово фіксувалися випадки, коли завод працював з відключеним пиловловлюючим обладнанням. Крім того, завод перейшов на використання альтернативних видів палива, зокрема зношених шин, відходів паперово-целюлозної промисловості, вугілля, що підвищило ризик викидів діоксинів, важких металів у повітря.

Окрім того, поблизу старого заводу заплановане будівництво нового заводу, і ЕПЛ працювала над з'ясуванням того, які технології виробництва цементу та які стандарти викидів там будуть застосовуватися. Ця справа допомогла ЕПЛ усвідомити те, що проблема промислового забруднення довкілля вимагає змін до підходів державного регулювання та контролю за викидами, змін до законодавства та свідомості бізнесу та громадян, зокрема запозичення міжнародного досвіду та стандартів в цій сфері.

ЕПЛ в рамках цієї справи також працювала над стимулюванням відкритості інформації про екологічні та епідеміологічні наслідки функціонування старого заводу та умови будівництва нового заводу шляхом консультацій з Державним управлінням охорони навколишнього природного середовища у Львівській області та Державною екологічною інспекцією у Львівській області, Миколаївською районною державною адміністрацією, органами державного санітарно-епідеміологічного нагляду. З метою поглибити свої знання у сфері впливу переходу на альтернативне паливо на якість повітря, ЕПЛ разом із науковцями університету львівських вузів провели дослідження впливу альтернативного палива, яке використовують цементні заводи, на стан повітря і довкілля загалом, а також на стан здоров'я людини. ЕПЛ працювала над доступом та аналізом дозвільних документів на зберігання відходів та застосування альтернативного палива, а також над з'ясуванням стану дотримання заводом зобов'язань щодо зменшення негативного впливу на довкілля.

Як результат, ЕПЛ подала позов проти Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Львівській області, оскаржуючи його відмову надати висновки державної екологічної експертизи проекту реконструкції ВАТ «Миколаївцемент». Суд першої та другої інстанцій відмовив у задоволенні позову ЕПЛ і тепер ЕПЛ очікує на розгляд справи в касаційній інстанції.

Також, в рамках справи ВАТ «Миколаївцемент» з метою апробації положень національного законодавства щодо обов'язку підприємств-забруднювачів забезпечувати вільний доступ громадськості до екологічної інформації ЕПЛ подала позов проти ВАТ «Миколаївцемент» з метою отримати від заводу ОВНС проекту реконструкції заводу, висновки екологічної експертизи проекту реконструкції старого заводу та проекту будівництва нового заводу. Суд першої інстанції зобов'язав відповідача надати ці документи, суд апеляційної інстанції підтримав апеляційну скаргу відповідача, а касаційний суд задовольнив позовні вимоги ЕПЛ.

За допомогою експертів Всесвітнього альянсу екологічного права (ELAW) юристи ЕПЛ проаналізували дозвіл на викиди ВАТ «Миколаївцемент», порівняли дані, наведені у дозволі зі стандартами на викиди для цементних печей у США та інших країнах. В результаті у дозволі були виявлені такі недоліки:

1. У дозволі допускаються викиди суспендованих твердих часток в об'ємах, які значно перевищують максимальні рівні, визначені національним та європейським законодавством.
2. У дозволі не передбачаються заходи, спрямовані на поетапне зменшення викидів підприємства.
3. Дозвіл був виданий без належної документації.
4. Дозвіл охоплює не всі речовини, які фактично викидає завод.
5. Процес надання дозволу проходив без належного інформування та консультування із громадськістю, передбаченого законодавством.

З огляду на виявлені порушення у серпні 2010 року ЕПЛ подала позов з метою скасування дозволу на викиди. Зараз триває розгляд справи у суді.

Завод Кнауф Інсулейшн

У м. Фастів (Київська область) планується будівництво заводу з виробництва ізоляційної вати. Від самого початку процес будівництва супроводжується порушеннями прав громадян на участь у процесі прийняття рішень. Громадські слухання щодо проекту будівництва заводу проходили з порушеннями, зокрема громадян не допускали на слухання, а результати слухань були сфальсифіковані. Громадяни звернулися до прокуратури у Київській області з вимогою провести розслідування зазначених порушень, проте безрезультатно. ЕПЛ подала позов проти прокуратури у Київській області за неналежний розгляд скарги. Суд виніс рішення на користь відповідача і ЕПЛ подала апеляцію.

Також ЕПЛ подала позов проти Міністерства охорони навколишнього природного середовища з вимогою визнати незаконними та скасувати висновки екологічної експертизи. Триває розгляд справи.

Оскарження незаконних положень Постанови Міністерства охорони навколишнього природного середовища України щодо процедури надання екологічної інформації

ЕПЛ ініціювала справу з метою скасувати незаконні пункти (п. 3.2 і п. 3.6) Положення Міністерства охорони навколишнього природного середовища України про порядок надання екологічної інформації, згідно якого запит про екологічну інформацію може містити не більше трьох питань на одну екологічну тему, а також що у наданні запитуваної екологічної інформації може бути відмовлено, якщо така становить державну таємницю. Суд першої інстанції погодився із доводами ЕПЛ, але не підтримав позовні вимоги у зв'язку із пропуском строку позовної давності. ЕПЛ подала апеляційну скаргу, очікуємо на призначення справи до розгляду.

Інформування про діяльність державних органів влади через мережу Інтернет

Організація розпочала новий напрямок у своїх намаганнях зробити екологічну інформацію відкритою та доступною для громадськості і почала вивчати стан інформування громадськості державними органами через їхні веб-сторінки. Виявилось, що державні органи, зокрема Міністерство охорони навколишнього природного середовища, порушують вимоги Організації Конвенції та національного законодавства щодо інформування громадськості через Інтернет. Зокрема, на веб-сторінці відсутня така інформація, яка там має бути згідно законодавства:

- опис основних завдань Міністерства, функцій кожного підрозділу, а також електронні адреси директорів;
- анотації усіх класифікаційних рубрик, які допоможуть користувачу зрозуміти яку саме інформацію містить певна рубрика;
- інформація про типи та об'єми екологічної інформації, якою володіє Міністерство, та процедуру її отримання;
- інформація про усі види послуг, які надаються міністерством;
- повідомлення про надзвичайні ситуації;
- національні екологічні звіти за 2008 та 2009 роки.
- зведена інформація про джерела забруднень, розміщення відходів; вплив екологічних факторів на здоров'я людей.
- інформація про здійснення спеціальних екологічних програм та планів;
- звіти про реалізацію Україною міжнародних угод у сфері охорони довкілля;
- вільний доступ до усіх реєстрів природних ресурсів та електронна база даних екологічної інформації.
- тексти дозвільних документів, виданих Міністерством.

ЕПЛ подала позов проти Міністерства охорони навколишнього природного середовища і суд першої інстанції задовольнив його. Суд визнав бездіяльність Міністерства і зобов'язав його привести веб-сторінку у відповідність до вимог законодавства. Також суд зобов'язав відповідача протягом місяця подати звіт про виконання рішення суду.

Міністерство подало апеляцію, але апеляційний суд підтримав рішення суду першої інстанції і рішення вступило у законну силу у листопаді 2010 року. З метою виконання рішення суду Міністерство запланувало розробити перелік екологічної інформації, яка повинна вивішуватися на веб-сторінці Міністерства та на веб-сторінках його регіональних відділень.

У світлі цієї справи варто зазначити, що з вересня 2010 року організація розпочала систематичний моніторинг інформаційного наповнення регіональних управлінь Міністерства охорони навколишнього природного середовища (24 регіональні управління та управління у містах Києві, Севастополі та Сімферополі) з метою виявлення типових проблем у сфері інформування та планування певних заходів для виправлення ситуації.

ЕПЛ проти Міністерства охорони навколишнього природного середовища (доступ до інформації)

ЕПЛ оскаржувала в суді ненадання Міністерством інформації про імплементацію Оргуської конвенції та інтеграцію стандартів екологічного законодавства ЄС і отримала перемогу у суді першої інстанції. На це рішення не було подано апеляцію, воно вступило у законну силу і було добровільно виконано відповідачем.

Також, у вересні 2010 р. організація ініціювала справу, яка має на меті забезпечити доступ громадськості до висновків державної екологічної експертизи через стимулювання Міністерства розмішувати таку інформацію на її веб-сторінці та веб-сторінках регіональних управлінь. Відбувається розгляд справи у суді першої інстанції.

Досудові справи та дослідження ЕПЛ

Зміна клімату та екологічна експертиза в Україні

В Україні вплив запланованої діяльності на зміну клімату не враховується в ході проведення екологічної експертизи. Таким чином, Україна не виконує певних своїх зобов'язань, що визначаються РКООНЗК та Кіотським протоколом. ЕПЛ звернулася до Кабінету Міністрів України та Міністерства охорони навколишнього природного середовища з вимогою зробити певні кроки в напрямку врахування впливу запланованої діяльності на зміну клімату та розробки необхідних законопроектів.

Завод «Азовсталь»

Сталеплавильний завод є одним з найбільших промислових забруднювачів міста Маріуполь. ЕПЛ працювала над тим, щоб отримати та проаналізувати інформацію про викиди та скиди заводу. Зокрема, ЕПЛ зверталася до санітарно-епідеміологічної служби з вимогою надати результати перевірок, здійснених нею на заводі «Азовсталь», та інформацію про заходи в напрямку організації на заводі санітарно-захисної зони. Оскільки санітарно-

епідеміологічна служба не надала частини запитуваної інформації, ЕПЛ звернулася до прокуратури міста Маріуполь. Також ЕПЛ зверталася до Державної екологічної інспекції Азовського моря з вимогою надати результати перевірок проведених нею на заводі. Ми отримали три відповіді на наші запити, в яких містилися результати чергових перевірок заводу. За даними Державної екологічної інспекції Азовського моря, завод регулярно порушує норми екологічного законодавства і перевищує обсяги викидів за низкою забруднювачів. Також ЕПЛ зверталася до Державного управління охорони навколишнього природного середовища у Донецькій області з вимогою надати нам копії дозвільних документів, дані моніторингу впливу на довкілля, та інформацію про заходи в напрямку охорони атмосферного повітря. Оскільки зазначене державне управління не надало запитуваної інформації, ЕПЛ подала скаргу до прокуратури Донецької області. Триває процес збору та аналізу інформації, офіційних дозвільних документів.

Будівництво свиноферми (Даноша)

ЕПЛ активно консультує мешканців села Сівка-Войнилівська (Івано-Франківська область), які стурбовані планами данського інвестора (компанія “Даноша”) будувати свиноферму на території села. Цей інвестор вже збудував дві свиноферми у районі, і тому мешканці села знають про негативні наслідки функціонування цих свиноферм (самовільне використання земельних паїв для зберігання відходів, різкий запах, забруднення ґрунту і вод). За допомогою ЕПЛ мешканці села провели місцевий референдум, на якому 99% мешканців висловилися проти будівництва свиноферми. Зараз організація працює над скасуванням договору оренди земельної ділянки під будівництво свиноферми. В результаті волевиявлення населення села компанія “Даноша” та влада району розпочали пошук альтернативного місця для будівництва свиноферми, що означає, що мешканцям села все-таки вдалося захистити своє право на безпечне для життя і здоров’я довкілля.

Міжнародний рівень

Справа у Комітеті з дотримання Оргузької конвенції

З метою стимулювати уряд України дотримуватися вимог Оргузької конвенції, ЕПЛ ініціювала цю справу ще у 2005 році. З того часу відбулася низка слухань та прийнято два рішення – Рішення II/5b і Рішення III/6f, якими Україна визнана такою, що не дотримується вимог Оргузької конвенції. Комітет з дотримання висловив ряд вимог до уряду України, зокрема до грудня 2009 року уряд України був зобов’язаний подати повні тексти розроблених законопроектів для підготовки до наступного засідання Комітету. У березні представник організації брав участь у слуханні справи проти України. Представник Міністерства не зміг пояснити Комітету, чому відповідні законопроекти не були подані останньому, і Україну було попереджено, що у разі ненадання зазначених документів у визначений термін, Комітет буде змушений остаточно визнати Україну такою, що не дотримується вимог

Оргуської конвенції. Для недопущення такої ситуації ЕПЛ надавала урядові усю можливу допомогу в розробці законопроектів і в неофіційному перекладі документів.

Восени 2010 року Україна як і усі інші країни готувала і подавала до Секретаріату Конвенції свій третій звіт про впровадження Конвенції в Україні. ЕПЛ всебічно долучилася до формування і коментування такого звіту. Більшість коментарів ЕПЛ були враховані Урядом в остаточному звіті.

Зважаючи на те, що на своїй 30-ій зустрічі Комітет з дотримання розглядатиме поступ уряду України у реалізації рішення III/6f Зустрічі сторін, ЕПЛ подала у Комітет свій незалежний звіт про те, як змінилася ситуація з часу проведення 26-ого засідання Комітету з дотримання. На жаль, ЕПЛ змушена була знову констатувати, що План дій, прийнятий урядом у 2008 році, не був здійснений і Україна і надалі не виконує вимог Конвенції. Звіт включав детальний аналіз стану імплементації усіх заходів, передбачених у Плані дій, який вказував на те, що стан їхнього виконання незадовільний. У звіті також зазначалося, що станом на листопад 2010 року уряд України не прийняв жодного нормативного акта з метою покращення правової бази щодо питань, визначених Комітетом ще у 2005 році.

Під час 30-ого засідання (14-17 грудня 2010 р.) Комітет з дотримання розглянув аналітичні матеріали щодо імплементації Україною рішення III/6f Зустрічі сторін та Плану дій. У своєму звіті Комітет зазначив, що з огляду на той факт, що уряд України не подав звіт, Комітет висловлює вдячність ЕПЛ за надану інформацію та аналіз.

Восени 2010 р. організація приєдналася до ініціативи Atmospheric Trust Litigation, яка була розпочата з метою розробити судові засоби стимулювання урядів на національному та регіональному рівнях зменшувати викиди вуглекислого газу. В основі ініціативи лежить положення про те, що громадяни довірили урядам управління природними ресурсами і уряди зобов'язані зберігати ці ресурси для наступних поколінь.

2. Участь у коментуванні нормативно-правових актів

Як згадувалося вище, відповідно до результатів 26-ої зустрічі Комітету з дотримання Оргуської конвенції, уряд України мав подати у комітет тексти і переклади певних законопроектів. ЕПЛ взяла активну участь у цьому процесі, надавши коментарі до Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” (щодо визначення поняття “екологічна інформація”), Положення про участь громадськості, прокоментувавши, переклавши на англійську мову і надіславши в Комітет Положення про поширення та надання екологічної інформації.

Також ЕПЛ підготувала пропозиції до Плану дій з реалізації Конвенції Еспоо і надіслала їх до Комітету з дотримання Конвенції Еспоо.

Серед інших прокоментованих законопроектів варто згадати такі: проект Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про Червону книгу”, Концепція Закону України “Про основи комунікативної політики”, Закон України “Про парникові гази”, Закон України “Про регулювання обсягу антропогенних викидів та поглинання парникових газів”, Постанова КМУ “Про затвердження Порядку розгляду, схвалення та реалізації проектів цільових екологічних (зелених) інвестицій у період дії зобов’язань сторонами Кіотського протоколу до РКООНЗК”, Закон України “Про громадські організації”, Закон України “Про стратегію національної екологічної політики до 2020 року”, Порядок врахування думки громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються довкілля, Закон України “Про регулювання та управління викидами та абсорбцією поглиначами парникових газів”, Закон України “Про управління у сфері енергозбереження”, Закон України “Про удосконалення дозвільної системи в Україні”.

3. Клінічна програма

Відповідно до навчальних планів клінічної програми були проведені лекції для студентів на такі теми: тенденції розвитку громадянського суспільства, адвокатура громадського інтересу, правові основи функціонування санітарно-захисних зон.

Студенти клінічної програми брали активну участь у реалізації проекту USAID зі здійснення моніторингу судів у Тернопільській та Львівській областях. Вони опитували відвідувачів судів, аналізували анкети та ухвали про відмову у відкритті провадження, долучалися до аналізу судових рішень.

4. Проекти

USAID Україна: Проект “Верховенство права”

У квітні 2010 р. ЕПЛ завершила реалізацію проекту з моніторингу судів у Тернопільській та Львівській областях. Загальна мета проекту полягала у сприянні встановленню в Україні верховенства права, реалізації правових реформ, зміцненні авторитету судів та правової системи України і визначенні перешкод у судочинстві в екологічній сфері для їхнього усунення.

У рамках проекту надавалися консультації громадянам через гарячу телефонну лінію, було опитано 90 відвідувачів судів щодо доступу до правосуддя в екологічних справах, проаналізовано 200 ухвал про відмову у відкритті провадження і 15 судових рішень у сфері захисту екологічних прав громадян.

Результати моніторингу судів та аналізу судових рішень презентувалися на семінарі для суддів, який ЕПЛ організувала спільно з Академією суддів України. У семінарі взяли участь 53 учасники, серед яких 2 міжнародні експерти з Комітету з дотримання Організації Об'єднаних Націй, ректор Академії суддів

України, суддя Конституційного суду України, 24 судді та 11 представників НУО та журналістів.

Також у рамках проекту був виданий посібник з доступу до правосуддя в екологічних справах, в якому підсумовувалася судова практика МБО «Екологія-Право-Людина», висвітлювалися проблемні питання у доступі до правосуддя в екологічних справах та пропонувалися певні шляхи подолання проблем.

Проект «Стимулювання реалізації права на доступ до інформації, якою володіє державна влада»

У 2010 році ЕПЛ завершила реалізацію проекту “Стимулювання реалізації права на доступ до інформації, якою володіє державна влада”, мета якого полягала у посиленні відкритості державних органів влади різних рівнів шляхом застосування судових механізмів та проведення просвітницької діяльності.

Одним з основних досягнень проекту стало скасування судом I інстанції грифу «Для службового користування», який Державне управління охорони навколишнього природного середовища у Львівській області надавало висновкам екологічної експертизи. Відповідачем було подано апеляційну скаргу, тому рішення суду першої інстанції не вступило в законну силу. Чекаємо на призначення апеляційного розгляду справи.

Також у рамках проекту був проведений семінар для держслужбовців державних управлінь охорони навколишнього природного середовища (всього 24 управління), який став форумом для конструктивного обговорення типових помилок, яких допускаються державні службовці в процесі надання доступу до інформації, з'ясування правових особливостей їхніх прав та обов'язків та налагодження ефективної співпраці між громадськістю та державними органами.

У рамках проекту також був виданий посібник для держслужбовців з питань доступу до екологічної інформації. Автори посібника детально зупиняються на питаннях поняття та джерел екологічної інформації, розкриваючи зміст та співвідношення понять інформації про стан навколишнього природного середовища, інформації про стан довкілля та екологічної інформації. У посібнику розкривається питання режимів доступу до інформації, включаючи аналіз законодавчого підґрунтя обмеження доступу до екологічної інформації. Особлива увага приділена питанням активного поширення екологічної інформації органами державної влади, зокрема, наявним проблемам у даній сфері, та роботі з інформаційними запитами, включаючи методологію розгляду запиту.

Логічним продовженням цього проекту став ще один проект, присвячений питанню доступу до екологічної інформації, – ”Покращення доступу до екологічної інформації шляхом стимулювання відкритості відповідних державних органів”. Він має на меті детально вивчити ситуацію з наданням державними органами відповідей на інформаційні запити від громадськості і зробити певні кроки для вирішення існуючих проблем у цій сфері.

У рамках проекту будуть проаналізовані інформаційні запити, надіслані організацією ”Екологія-Право-Людина” до різних державних органів за минулий календарний рік (100-120 запитів). Також, протягом періоду реалізації проекту планується подати принаймні 50 нових інформаційних запитів. Усі запити та відповіді на них будуть проаналізовані та систематизовані за тематикою і проблематикою, яку вони виявляють. Отримані результати дадуть змогу зробити висновки щодо найпроблемніших моментів у наданні інформації та стану реагування на них відповідними органами, зокрема Генеральною прокуратурою України.

Також проект передбачає моніторинг стану інформування громадськості засобами електронного зв'язку (через веб-сторінки, електронну пошту) та ведення судових справ, які організація вже ініціювала для захисту права громадськості на екологічну інформацію.

Проект «Стимулювання участі громадськості у розробці Європейської стратегії розвитку Дунайського регіону»

Європейська комісія організувала процес розробки Європейської стратегії розвитку Дунайського регіону (надалі – Дунайська стратегія), яка має на меті сприяти реалізації економічного потенціалу найдовшої європейської річки та покращити екологічну ситуацію в усьому Дунайському регіоні. Український уряд жодним чином не відреагував на заклик подавати коментарі до проекту Дунайської стратегії, а зусилля громадськості виявилися розпорошеними. ЕПЛ подала свої коментарі до проекту Стратегії, а також вирішила сприяти об'єднанню зусиль громадськості. Таким чином, у травні 2010 року ЕПЛ разом з Громадською експертною радою при Українській частині Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС розпочала реалізацію нового проекту, спрямованого на створення Робочої групи експертів та НУО, що працюють в Дунайському регіоні. Робоча група мала на меті розробити бачення громадськості України щодо Дунайської стратегії та плану дій до неї, а також активізувати уряд України в напрямку більш активної співпраці із Єврокомісією в процесі розробки стратегії та плану дій до неї. Був створений електронний список розсилки для членів Робочої групи, проводилися робочі зустрічі. У червні у місті Ізмаїл Одеської області були проведені громадські слухання для обговорення на місцевому рівні бачення стратегії розвитку Дунайського регіону. У жовтні у Києві був проведений семінар для державних службовців на тему: «Роль України у розробці Європейської стратегії розвитку Дунайського регіону».

Найважливішим результатом проекту стала розробка і подання до Європейської комісії Бачення громадськості участі України у Європейській стратегії розвитку Дунайського регіону, а також врахування урядом у своїй офіційній доопрацьованій позиції щодо Дунайської стратегії пропозицій від робочої групи.

Проект з імплементації політики співпраці Україна-ЄС

В рамках проекту «Активізація участі екологічних НУО в імплементації політики співпраці Україна-ЄС», ініційованого ВЕГО «Мама-86», ЕПЛ працювала у складі Робочої групи з питань екологічної євроінтеграції України, завданням якої є розробити і представити позицію українських НУО в контексті наближення екологічної політики та законодавства України до законодавства ЄС, сприяти участі українських НУО в реалізації екологічної складової Порядку денного асоціації Україна-ЄС.

Хоча Порядок денний асоціації був прийнятий у листопаді 2009 року, нема достатньої інформації щодо стратегій, механізмів та засобів, які влада застосовуватиме для реалізації Порядку денного. Для з'ясування ситуації ЕПЛ підготувала і надіслала інформаційні запити у Комітет з європейської інтеграції Верховної Ради України, Державний департамент з адаптації законодавства при Міністерстві юстиції України, Департамент міжнародної співпраці та європейської інтеграції Міністерства охорони навколишнього природного середовища України та Національне агентство екологічних інвестицій, в яких запитувала про заплановану діяльність в напрямку розробки законопроектів з метою адаптації українського законодавства до *acquis communautaire*. На жаль, ЕПЛ не отримала повних відповідей на вище згадані запити у терміни, передбачені законодавством.

5. Напрямки наукових досліджень

Кожен юрист ЕПЛ має певну сферу наукових зацікавлень. Зараз ЕПЛ досліджує такі теми:

- проблема охорони лісів;
- промислове забруднення атмосферного повітря;
- поводження з відходами;
- зміна клімату;
- збереження біологічного різноманіття;
- комерційне використання об'єктів тваринного світу, особливо тих, які віднесені до Червоної книги та знаходяться на межі зникнення;
- вдосконалення лісового законодавства та практики ведення лісового господарства в Україні;
- доступ до інформації;
- участь громадськості у процесі прийняття рішень;
- доступ до правосуддя;
- державна екологічна експертиза;
- євроінтеграція України у сфері охорони довкілля;

- впровадження і додержання Україною міжнародного законодавства у сфері охорони довкілля.

6. Співпраця із засобами масової інформації

ЕПЛ активізувала свою комунікаційну стратегію, що мало наслідком частішу появу інформації від ЕПЛ на сторінках газет та у радіо – та телебаченні. Статті ЕПЛ виходили у газетах «Ратуша», «День», «Газета по-Львівськи», «Газета по-українська». Радіопередачі стосувалися питань зміни клімату, доступу до інформації, охорони атмосферного повітря, збереження біорізноманіття. Також був створений відеоролик про ВАТ «Миколаївцемент» для того, щоб привернути увагу суспільства до екологічних проблем. ЕПЛ взяла участь у телепрограмі «Екологічна варта» на львівському телебаченні, під час якої обговорювалися екологічні питання, над якими працює ЕПЛ, а також презентувалися результати семінару для суддів, який ЕПЛ провела в рамках проекту USAID з моніторингу судів у Львівській та Тернопільській областях.

7. Участь у міжнародних заходах

ЕПЛ бере активну участь у міжнародних зустрічах, конференціях, семінарах, присвячених різним екологічним темам. Зокрема представниця ЕПЛ брала участь у 16-ій Конференції Сторін РКООНЗК, яка проходила у м. Канкун (Мексика). Вона брала участь у зустрічах групи, що займається питаннями зміни клімату у світлі прав людини і яка працювала над визначенням у переговорному документі впливу зміни клімату на реалізацію базових прав людини.

Також, представниця ЕПЛ брала участь у засіданні Комітету з дотримання Організації конвенції, де представила погляд громадськості на стан виконання Україною зобов'язань в рамках Конвенції.

В рамках Дунайського проекту представниця ЕПЛ стала учасницею установчої зустрічі мережі неурядових організацій всього Дунайського регіону, яка проходила у м.Новий Сад (Сербія), на якій обговорювалися питання створення Дунайського форуму громадянського суспільства, обговорювався статут форуму та його основна діяльність. Окрім того, організація була представлена в візиті українських НУО, що працюють в різних сферах до Брюсселю (Бельгія). В рамках цього проводилися зустрічі із органами Євросоюзу та європейськими громадянськими платформами в Брюсселі, які зацікавлені у співпраці із Україною та/чи мають інтерес в захисті довкілля. На зустрічах учасники обмінювалися досвідом роботи, розмірковували над спільними шляхами подолання екологічних проблем за участі структур ЄС та європейських НУО (наприклад Європейський офіс WWF).

Керівник юридичного відділу ЕПЛ пройшла у Німеччині 10-денний тренінг, організований GTZ, для тренерів по стратегічній екологічній оцінці.

У листопаді 2010 р. ЕПЛ взяла участь у Громадському форумі Східного партнерства у Берліні, де підводилися підсумки річної роботи громадськості над пріоритетними напрямками Східного партнерства, обговорювалися наявні труднощі та складалися плани подальшої роботи.

Окрім того, ЕПЛ була представлена на Робочій сесії для неурядових організацій, на якій розглядалися інструменти реалізації Європейської програми добросусідства і партнерства (сесія проходила у Грузії).

8. Публікація журналу «Екологія. Право. Людина»

Випуск журналу № 6-7 (46-47) присвячений темі участі громадськості у процесі прийняття рішень та захисту прав громадян на здорове та безпечне довкілля.

У грудні 2010 р. вийшов наступний випуск журналу (№ 8), який практично повністю присвячений аналітичним оглядам нагальних проблем Дунайського регіону. Тут також міститься двомовна версія Бачення громадськості України Європейської стратегії розвитку Дунайського регіону. Даний номер часопису отримав високу оцінку експертів Громадської експертної ради, Міністерства закордонних справ України, Делегації ЄС в Україні.

Фінансовий звіт за 2010 р.

Надходження	158996 доларів США
Витрати	163991 доларів США